

Nr. 5
An. VIII
1884

Gherla
1/13
Mart.

Apare in 1/13 si 15/27 a luni. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., $\frac{1}{2}$ anu 2 fl.
[pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

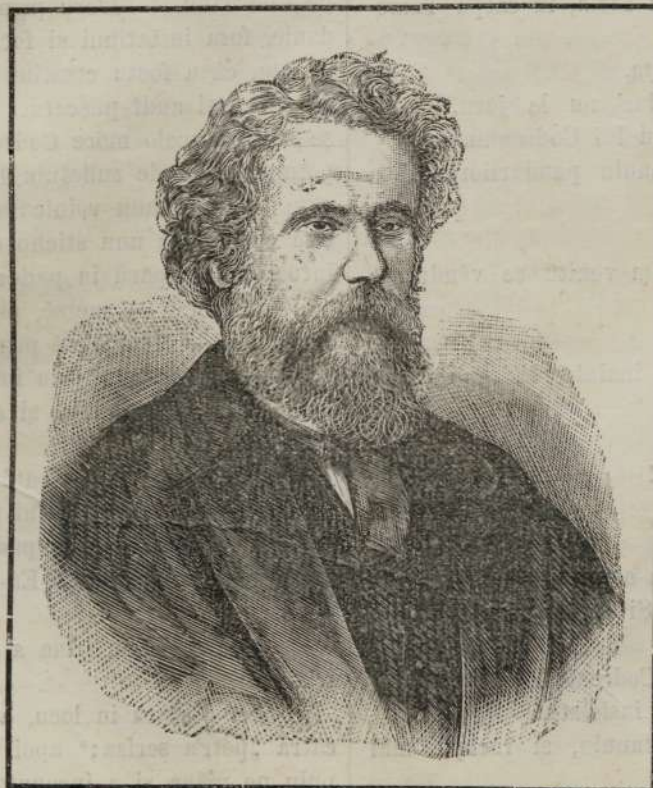
IONU C. BRATIANU.

Presidentulu Consiliului de Ministri, unulu din barbatii cei mai mari ai Romaniei, este nascutu la Pitesci in anulu 1822. Elu facu stralucite studii in scoala Politehnica si urma cu asiduitate cursurile colegiului de France, apoi veni in Bucuresci la 1848. Adapatu de ideile reformatore, pe care le reclamã tota Europ'a, abia venitu in tiara organizãza unu comitetu de actiune in care faceau parte fratii Golesci si Heliade Radulescu.

Gvernulu Principelui Georgiu Bibescu fũ resturnatu. Ionu C. Bratianu prin impetuositatea oratorica si activitatea s'a inteligenta, deveni unulu din membri cei mai activi si mai influenti. Secretariu alu Gvernului, apoi Prefectu alu Politiei, elu cu ceialalti cadiu victima reactiunei.

In 1858 se intorsẽ in patria. Aci se asociã cu dlu C. A. Rosetti, alu carui renume de publicistu erã deja mare, — amẽdoi organisara *partidulu liberalu progresistu* adunãdu in giuru loru pe toti omeni de 1848 si tota junimea inteligenta. Reactiunea nu fũ in stare se resiste,

si invinsa, fũ nevoita a alege impreuna cu liberalii pre Principele Cuz'a, Domnulu Moldovei, — asia in cãtu acest'a fũ primul pasu catru unire.

Dobãndindu in tiara o inalta autoritate, fũ alesu deputatu, apoi numitu ministru de finãcie, de unde 'si dede dimisiunea pentru a-si reluã locul pre bãnicile opozițiunei.

In 1866 se facu agentulu candidaturii Principei Carolu de Hohenzolern pe care 'lu propusẽ de Sveranu alu tierei sale; mersẽ apoi in strainatate si 'lu adusẽ prin mii de peripetii, si cu tota supraveghiarea Austriei, pãna in zidurile capitalei Bucuresci.

Capu alu partidului liberalu, oratoru distinsu, a facutu parte in diferite rënduri cã Ministru de Interne si alu Financeloru sub gvernulu provisoriu de *Trei*.

Indata ce cabinetulu Golescu 'si dede dimisiunea in 1868, elu deveni Presidentu

alu Camerei legislative, dar' puçinu mai in urma, partidulu conservatoriu avẽdu majoritate in tiara, elu redeveni simplu deputatu.

La 21 Iulie 1876 a fostu chiamatu la Presidinti'a Consiliului de ministri si de-atunci se mantine fara intrerumpere, luându partea cea mai activa la tóte evenimentele cari s'au ivitu. Partisanii sei 'lu veneréza si inimicii 'lu respecta.

Viéti'a s'a intréga este legata de Istori'a României; — unirea, glori'a militara, independinti'a, starea prospera a financieloru, institutiunile de Creditu suntu atâtea probe pentru cá viitorimea se-i asigure primulu rangu printre parintii patriei.

FLORILE CODRULUI.

— *Novela originala.* —

(Urmare.)

In aceea-si domineca dupa médiadi, Flórea statea la oglinda si se impená. Desiertatiunea nu te lasa nici in gur'a mortii.

— Unde te gati tu Flóre? intrebà betrán'a vedindu cá éra 'si bate capulu pe cev'a.

— Me ducu in satu la jocu, mama!

Betrán'a o a lasatu se mérga. — Pe cine draculu porta, lasà amble nebunu.

Si s'a gatatu Flórea, s'a gatatu se fia mai frumósa cá ori-cându.

Faci'a i éra mai alba, mai galbena decâtu pâna aci. Dar' ajuta greculu. O cârpa rosia, in cârpa rume-néla, si albulu rosiesce.

Si a pornitu. Dar' éra trista.

Si a mersu in satu, — dar' nu la jocu. — A mersu se se inchine vrașmasiloru lui Codreanu.

A mersu dreptu la capitanulu panduriloru, si a intratu.

— Ce veste nevésta?

— Veste mare domnule. Am venitu se vëndu pe Codreanu.

Capitanulu facù ochi mari.

Apoi pasí militaresce, statù inaintea Flórei, si priví aspru in ochii ei.

— Cine esci tu?

— Draguti'a lui Codreanu!

— Nu mintiesci?

— Nu!

Capitanulu, éra priví la ea aspru, — apoi se intórse si se preâmblà prin casa. Si cá ar' crede, si cá n'ar crede.

— Pentru-ce vindi tu pe Codreanu?

— L'am iubitu, si elu m'a insielatu.

Causa este — cugetà Capitanulu, si incepù mai incetu.

— Nevésta, capulu lui Codreanu e scumpu. Scítu cá tíer'a a pusu bani pe capulu lui Codreanu? Si banii acei'a voru fi ai tei.

Pe Flórea o atinse dorerosu acésta descoperire. Cà-dí ei nu-i trebuescu bani, ea nu pentru bani 'lu vinde, ci 'lu vinde pentru-cà 'lu iubesce.

'Si adusè aminte de Jud'a care a vëndutu pe Christosu pentru bani, si-i fù rusine.

Dar' se intari in fire. — O-a insielatu, si trebuie se móra.

Capitanulu o pișcă de obradiu si i dadù scaunu se siédia.

— Éu' spune!

* * *

La o póla de munte, frumósa cá o póla de raiu, se vedeáu din departe doi plopi mari, si intre cei doi plopi unu turnu inaltu si subtire.

Aici éra o manastire mica si in manastire siedea unu calugaru betranu.

Têmpulu éra spre séra, si sórele se plecă dupa o stânca; ér' cei doi plopi aruncáu umbra lunga pe livad'a dinaintea manastirei.

La umbr'a unui popu siedea betranulu calugaru, si ceteá din psalmi cu glasu inaltu: Dómne, la tine am alergatu...

Nici cá priviá in giurulu seu; elu vedeá ceriulu, si mariá pe Ddieu.

Intr'unu târdíu redicà ochii, si inaintea lui statea o nevésta, frumósa cá o minune.

— Parinte — díse ea. Astadi de séra oru prinde pe Codreanu. — L'oru prinde si l'oru ómori, fara spovedanie, fora iertatiuni si fora lumina. — Mie mi-e mila de elu, cá a fostu crestinu si de legea nóstra. — Colé de séra vei audí pușcaturi colo spre „pétr'a scrisa“ — se scíi cá acolo móre Codreanu. Fà-ti mila tragei clopotulu, se fia de sufletulu lui celu peccatosu.

— Codreanu voiniculu? intrebà calugarulu, si recitá cu evlavie unu stichu din psalmi. Dar' Flórea se intórsè, si disparù in padure.

Si mersè — mersè, pe o carare îngusta, singura singurea. — Mergea cá prin intunerecu. Lumin'a dragostei se stiusesè si prin intunereculu desnadajdurei ei numai unu glasu audiá, si acelu glasu éra glasulu dia-volului.

Éra gatata de serbatóre, si in mâna avea unu tulnicu de fagu, tulniculu lui Codreanu.

In giurulu ei prin padure stateau tupiliti pandurii tierii, panduri inarmati. Ea-i vedeá, si se facea cá nu-i vede.

Asia a mersu pâna a ajunsu in poian'a de su „pétr'a scrisa.“

Aci a statu in locu, a privitu unu têmpu lungu càtra „pétr'a scrisa;“ apoi a siediuu josu, si-a pusu capulu pe mâna si a inceputu a plânge.

S'a prinsu de unu lucru mai mare si mai greu decâtu i ajutáu poterile ei, — si ea numai acum aflà ce a facutu. — Si slabiá.

Si-a pierdut barbatulu, prin necredinti'a ei; si-a pierdut dragutiulu, prin patim'a ei; — si in urma s'a facutu vëndiatóre.

Câtu natu de omu pe faci'a pamentului, — si pe Codreanu nu s'a aflatu cine sè-lu vênda, pâna s'a aflatu ea.

Erá nebuna.

Dar o ducea valulu. Apoi — lasa mérga, — ce folosu de viétia déca elu o-a insielatu.

Apoi s'a sculatu si a pornitu.

In marginea de desuptu a poenei erá o rarište. In rarište erá o stâna, o coliba pecurarésca.

Turm'a erá dusa la pasiune. — In coliba erá o nevésta singura, si strîngea casiulu. Unu copilasiu micu lânga ea, se jocá pe bond'a tatane-seu.

Erá Mariór'a. — Baciuiá.

Flórea ajunsè catra stâna.

La colib'a Mariórei se oprí.

— Buna diu'a Marióra!

— Buna 'ti fia anim'a surato — respunsè Mariór'a voiósa.

Mariór'a erá voiósa, cà anim'a ei erá usióra; dar' Flórea erá suparata, cà anim'a ei erá grea. Grea de pecatu si de dorere.

— Cu cine esci aicea Marióra?

— Éta nu l'ai deochiá — cu omulu cel'a — díse Mariór'a, aretându copilasiulu ce se tavalí pe josu.

Mariór'a priví la copilu. Unu copilasiu frumosu cá unu angeru, cu perulu cretiu si móle cá matas'a si cu ochii negri cá murea. Seméná cu mama-sa cá ou cu ou. Dar' mama-s'a seméná cu Codreanu.

Cându vedíu Flórea copilulu, sêmtí trecându-i unu ghimpu prin anima.

„Ea si copilu are, eu n'am. — Si copilulu sémèna cu elu — cugetà.

Si éra se svêrcoliá satan'a in peptulu ei.

„Ah aşcépta Marióra, se te audu eu blastemându-ti dragostea!

Flórea siedíu pe o galéta întórsa cu fundu 'n susu, si priví lungu la copilu.

— Acui-su ochii acei'a Marióra?

Mariór'a luà vorb'a in dragu, si se plecà la copilu, si-lu tavalí cându încóce cându incolo, si-lu sarutà de multe-ori.

— A mamei, se-lu mánce mam'a totu.

Flórea nu díse nimica.

Mariór'a sè scolà iéra, 'si luà galetile, le scóse afora se le spele. — Flórea esi dupa ea.

— Tu Marióra, vediut'ai tu omu murindu.

Mariór'a priví la ea spariata. Flórea erá négra la faci'a, si asia i-se parú de mohorita.

Flórea continuà:

— Crestinii implinescu tóte dorintiele celui ce móre. Si tu esci crestina; — eu stáu pe pragulu mortii, implinesce-mi o dorintia!

— Flóre, pentru Ddiu....

— Iubesci tu pe Codreanu, Marióra?

Mariór'a devení rumena. Numele lui Codreanu i trecú prin anima.

— Cine e acel'a, Codreanu? întrebà Mariór'a pre-facuta.

„Ah cugetà Flórea, câtu 'lu iubesc! Ea i va tagaduí vestea, si fal'a, si numele, si dragostea, — cá se-lu ascunda.

Apoi incepù cu ironie:

— Nu cunosci tu pe Codreanu, asiadara? Ah, nici eu nu l'amu cunoscutu... dar' adi 'lu cunosc! — L'amu cautatu prin codri, s' l'amu aflatu; l'amu strinsu in bratie si l'amu mangaiatu; mi-amu datu lui cinstea mea, dragostea, sufletulu, — si nu l'amu cunoscutu. Dar' adi... adi... 'lu cunosc.

Mariór'a stateá galbena cá cér'a, si tremurá cá varg'a.

„Bine díci Marióra, cà nu-lu cunosci.

Tu esci fericita, tu privesci prin firele dragostei; esci órba, nu vedi, — dar' eu ti-oiu deschide ochii. Se vedi si tu, se vedi cum vedu eu, — apoi.... apoi se mori.

— Eu nu vedu nimica, eu nu sciu nimica; nici cà vréu se sciu, — lasà-me in pace!

— Nu vréi? Dar' vréu io. Vréu io Marióra, cà-ci Codreanu e alu meu! — L'amu iubitu amêndóue, dar' elu ne-a insielatu. M'a insielatu pe mine, te-a insielatu pe tine, ne-a insielatu pe amêndóue.

Mariór'a 'si incleştà mânile cá spre rogatiune, si stateá inlemnita.

— Dar' se scí Marióra, cà Codreanu e alu meu; si va fi alu meu séu a mortii.

Ací statù unu momentu si suspinându un'a lunga, 'si pusè mânile pe obradiu. — Si cum statea asia, i-se pareá cá unu angeru buzu i spune o síópta blânda. — Si continuà:

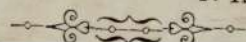
— Tu Marióra! Lumea ast'a asia e de mare si de larga, — óre n'amu poté noi incapé amêndóue in ea? Uita, câti buni si câti rei incapu unulu lânga altulu, si lumea ast'a mare pe toti i cuprinde, si toti 'si afla unu aaghiu unde se traiésca. — In susu cale, in josu cale, — aid' se mergemu, un'a in susu, alt'a in josu; se nu ne mai întêlnimu in veci. — Se remâna elu singuru, vulturu stânceloru, cerbu muntiloru, dragutiulu codriloru. Se nu-lu vediu nici eu, dar' se nu-lu vedi nici tu in veci!

— Traiesci Flóre, de mine traiesci câtu traiescu muntii. Mergi pe calea pe care vrei, eu am calea mea, — éta-o!

Si intr'ast'a ingenunchiá lânga copilu, si-lu sarutà.

(Finea va urmá.)

V. R. EUTICESCU.

IN LUN'A DE MIERE.

(La ilustratiunea de faia.)

Nu ne vomu incerca a descrie fericirea tenerei parchia pre care ni-o reprezenta ilustratiunea de faia. —

Casatoriti abia de dóue septemani, ei se afla inca in acelu restempu pre care poporul romanu, in originalitatea s'a, l'u caracteriseza asiá de frumosu — numindu-lu „lun'a de miere.“ In acestu restempu ei se impartasiescu in tóta dulceti'a fericirei pamentene. —

Pen'a nóstra nu e in stare de-a descrie atât'a fericire. — Penelulu bene-de-prinsu alu pictorelui nostru inse a sciutu supleni si nedestoinici'a penei nostre — reprezentându-ne, prin desenulu seu, catu se póte mai espressivu si fidelu atatu pasiunea soiului si sfia socii, catu s'i fericirea ce se oglinda in ochii si faia amenduror'a.

Demineti'a.

Demineti'a pe-amurgite,
Stele candu inca lucescu,
Eu de-a vetrei coltiu proptita
Joculu focului privescu.

Catu de slaba tremuranda
'I fu par'a la 'nceputu,
Si de câte ori s'o stinga,
Negrulu fumu nu a voitu?

Câte incercari sfiose
Schintei abia ce au pocnit,
Radie vii si luminose
Susu in coiu nu au peritu?

Catu de multe crengi uscate
Miculu focu n'a consumatu,
Pana flacari ca'durose
Jarulu rosiiu-a aruncatu?!

Vai! asiá e s'i 'n vietia —
Ne luptamu, ne sbuciumamu ...
Damu nadejdi, ani ... tineretia
Si ce'n peptu mai sântu avemu:

Pentru'unu scopu ... o nalucire,
Séu unu doru alergatoru.

Si ferice-i cine-aicea
Astfelu anii si-a traitu,
Ca se pot'odata dice:
„Si pre altii-am norocitu!“

Emilia Lungu.

KNUTT & KWALL

Impacarea.

— Oh! cânta dulcea mea iubita!
Unu cântecu de dulcétia plinu,
Cà-cî ceriulu vietii nôstre astadi
E dulce si seninu. —

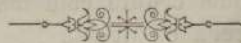
Asia am dîsu iubitei miele,
Privindu in ochii ei;
Ce semenáu cu dóua stele,
Cu doi luceferi.

— Se-'ti cânt? 'mi dîse Ea cu jale
Se-'ti cânt? precând tu me omori,
Se-'ti cânt? si tu ascepti minutulu
La alt'a cá se sbori!? —

Si viersulu ei linu cá de angeru
Se stîse-in suspinari,
Câ cântulu lebedei ce móre
Pre faci'a d'albei mari.

Atunci cu dulce desmierdare
La sinulu meu o-amu strinsu,
Si prin o dulce sarutare
Blându raiulu ne-amu deschisu.

Ér' astadi dulcea copilitia,
'Mi cânta ne-'necetatu
Cà-cî dîndusimani ce-am fost odata
Noi adi ne-amu impacatu.

Numai odata . . .

Numai odata nasce omulu,
Numai c'o mórte e detoru;
Numai odata animiór'a
Sémtiesce dulcele amoru.

Asiu vré . . .

Asiu vré cá alu mieu sufletu,
Curatu si nepatatu,
Se 'si iae 'ndata sborulu
Spre ceriulu instelatu.

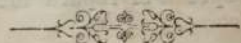
Si se remâna-'n lume
Estu trupu din lutu creatu,
Ce cá si lumea este —
Uritu, diformu, patatu.

Câti omeni suntu in lume
Ce sufletu n'au in ei, —
O! lumea 'ntréga este
O turma de misiej;

Si déca ici si colo
Gasesci unu sufletu bunu,
De lumea blastemata
E risu cá unu neunu.

Deci dute alu mieu sufletu
De unde ai venitu,
Si las' se fiu cá lumea
In rele 'mbetranitu.

Georgiu Simu.

FEMEIA.

— Studiu socialu premiatu cu 100 franci. —

(Urmare.)

Câtu despre instructiunea femeii in acésta epoca, déca vorbim in generalu, fù de totu nula de óre-ce nici soçiile sumetiloru cavaleri nu sciáu nici se iscalésca. Din acésta totala lipsa de instructiune proveniá póte ingâmfat'a pretentia si ingaduire a Cavaleriloru de-a primí se fia serviti de femei si salutati de ele mai antáiu. Intr'o societate culta si pentru unu barbatu luminatu vócea bunului sêmtiu e poternica si se invederéza ca asemenea lucruri suntu o netolerata lovitura in legea curteniei séu a manierelor elegante cari adi n'aru trebui se se mai scrie pe chârtia ci in anim'a fie-carui omu cultu.

O poternica esceptiune de la regul'a generala e in acestu tempu Italia, acésta ficia iubita si resfáciata a naturii, acestu pamentu binecuvântatu de Diei, antic'a Auzonia, unde omulu sub unu ceriu seninu respira unu aeru profumatu si sênte marindu-i-se sufletulu si imaginati'a, unde poesi'a si art'a suntu nedespartíte in orice locu, unde geniulu 'si dà mân'a cu divinitatea. Aci gasimú inca de têmpuriu femei fórté ilustre; ast'feliu e faimós'a Eleonora d'Arborea, femeia judiciós'a care dede Sardiniei codulu celu mai liberalu pentru acele vremuri si careia cu dreptu i-se ridicà mai anulu trecutu unu frumosu monumentu la Oristano. Aci frecuentara inca p'acelu timpu femeile universitatile din Padu'a, Pari'a si Baloni'a, unde chiar' ocupara catedre de cursuri universitare predându cu multa petrunere fisica, literile, matematicele si dreptulu. Aci gasimú intre altele pe vestit'a erudita Dota d'Acorso care succedà in predarea cursuriloru juridice la universitatea din Bologna ilustrului Irenius celu mai cunoscutu dintre Glossatorii secolului XII., apoi mai in urma dànu preste Novella d'Andrea si preste Elen'a Cornaro ocupându totu asia catedre inalte. Pomeniramú pe Glossatori, se dicemu dar' unu cuvêntu si despre ei. Jurisconsultii secolului XII., cari se ocupara cu o ardóre nemarginita de Dreptulu Romanu si-i deschisera unu drumu largu spre a ajunge pâna la noi, i adaogara o multíme de note; aceste note se dîsera si glose si de-aci autoriloru lorú Glossatori. Ei se bucurara de multa stima si incredere si: „Quod non adnoscit glossa, id non adnoscit curia“ ce trecù cá sentintia invederéza influenti'a ce capetaserà Glossatorii cari se stingu in 1260 cu Acursiu, celu din urma din acesti barbati ilustru.

Vediuramú óre-cum pe femeia in evulu-mediú, — vediuramú inse pe Castelana, pe nobila; dar' de privilegiile classii norocite nu se bucurà si femeia din poporu, acésta martira care muncesce cu sudori de sânge cá si soçiulu ei din dí pâna in nópte in mosi'a Seniorului si care nu avù nici timpulu necesariu spre a-si alaptá copilulu, servulu de gleba alu feudalului! nici pâne spre a-si repará fortiele ei sleite de neajunsuri si

de nevoi. Ea serman'a femeia din poporu nu se potù bucurá de nimicu, ea nu erá o persóna nici in faci'a nobletii nici in faci'a servului acesteia care erá barbatulu ei, — i-se negá totu, pâna si cele mai sânte sêntieminte, par'-cà n'aru fi fostu si ea femeia iubitóre, muma duiós'a; dér' póte cà se uità si ea pe sine si nu-si mai sêntiá nici anim'a nici vointi'a in cris'a amarnica a acelorú vremuri amare cându populati'a mureá in glóta de miseria si de fóme.

Doctrin'a sânta a Christianismului statù inca in acésta epoca negurós'a invaluable in nópte despotismului si a trufasiului egoismu; elu proclamase egalitatea casteloru, egalitatea sexeloru, dar' si castele si sexele furè departe de limanulu egalitatii. Servagiulu si nedreptatea totu mai continuara cu cumpliteloru consecintie. Nu mai vorbimú de legi, ele uitara pe femeia in coltiulu vetrii. Dar' femeia n'a ambitionatu la egalitatea barbatului cà legiuitóre ori administratóre, ci la drepturi egale cu elu in comunu, la autoritate egala asupr'a copiiloru, la egalitate cu elu in instructiune cá se-lu póta face fericitu, la dreptulu de recunoscintia cându a facutu fapte frumóse, fapte de vêrtute, cá se mai faca si alta data, cá se aiba imitatóre si ast'feliu se se nedediésca mai de graba calea omenirei spre bine si spre fericire, care este si scopulu ei.

Evulu modernu cu spuntarile lui de lumina aduse óre-care imbunatatiri in conditi'a femeii; incepù a se aprecia lumina inteligentiei s'ale si a se intreveá din cându in cându necesitatea ei. Acum gasimú soçi ce se falescu cu femeile lorú si le consacra linii pline de suveniru frumóse pentru memori'a lorú. Éta Luteru numindu-si pe virtuos'a Caterina de Bora „Doctorulu Caterina“ si in testamentulu lui se citeasca: „Pré iubit'a mea Caterina a fostu o soçia fidela, piós'a si blânda. Ea m'a incongiuratu totu-de-a-un'a cu fraged'a ei afectiune.“ Acum gasimú éra-si tipuri eroice de adeverate soçi, de aleverate mume si de demne si resignate martire. In acésta epoca „furè, dice Conte Ag. de Gaspariu, femei cu adevratu tovarasie in fericire si spriginuri in nenorocire, modeste, brave si cari sciáu iubi. Acum vedemu pe Jóna d'Albert, pe Dn'a Duplesis-Mornay, p'acele brave Englese cari se repediáu la piciórele esiafódeloru si apucáu câte o ureçhia muiata in sânge a soçiului lorú si o sarutáu. Le torturédia, le arde, le innéca dar' ele nu se dáu inapoi.“ Éta, totu dupa suscitatu, portretulu Dómnei Mornay: „Femeia curagiós'a, tipu eroicu si graciosu, iubita ardinte de barbatulu ei care perdien-da-o perdù totu. Durerea lui Duplesis se exala in câteva strofe, din cari espunemu aci dóue versuri cari spunu totulu in atinetóreá lorú naivitate:

„Ame, pour te chanter il me faut des sereines;

Ame, pour te pleurer il me faut des fontaines.“

In tiér'a nóstra unde n'amú avutu nici persecutiuni religiósé nici politice, unde ne-a feritu Ddieu de-a

sei ce erá inchisiunea, cá în Spania, Francia etc. unde ororile ei au facutu femeii adevratu martire ce 'si vedea ardiându-li-se vii soții, fii, tatii în urm'a unoru torturi ce inspaimânta adânculu sufletului numai gândindu-se la ele ori-care, ele inse-le au suferitu grozaviile unei morti de spaima prin dislocarea si smulgerea cu clestele a membreloru, a limbii si alte asemenea grozavii; în tiér'a noastră, sentinel'a libertatii, care a tienutu peptu barbariei musulmane si a impedeacu-o de-a napadi Occidentulu, gasimu alt'feliu de martire, martire ale patriotismului, nu arse vii, nice ciopatite pe vr'uau esiafodu, ci martire de acelea sublime pe braciile caror'a a crescutu bravur'a stramosiésca si s'a pregatitu viitoriulu falnicu alu Romanismului. Cu tóte acestea totu-si câte o nópte negurósa ne-a facutu si martire ce au vediutu cadiendu capulu soçiiu lor, ori cari i-au suferitu torturele neinduplicându-se a-lu scapá cu pretiulu onórei. Éta Maria soçia prostelnicului Bercanu, care nepotându prin rugatiuni scapá viétia soçiiu ei iubitu, privesce cu-o resignatia de martira la decapitarea lui, apoi cu curagiulu ce 'lu dá desperarea, dispretiulu vietii si alu despotismului strigá:*) „... Ómeni buni!.. tirani'a nu scie se se oprésca, nu-o lasati se se incuibeze, cá apoi amaru voue!...“ Ea redescépta energi'a si hotarósce pe cei de anima a goní din tiér'a braviloru gaitiele nesatióse si îngâmfate de la Stambul. Asemenea gasimu pe virtúos'a soçia a lui Vasile Lupu, ce devení vestitul domnu alu Moldovii, acésta fiica maritimósa a Vornicului Bociocu, cându bârbatulu ei e torturatu în pietiele capitalei de aprodii Printiulu, Gasparu ce i cereá dragostea ei, cându acest'a i-lu aretà maltratatu de céusii lui în midiloculu multimii si i díce cá 'lu póte scapá „cu-unu surisu. cu-o desmerdare“ pentru elu, ea i respunde cu maretie: „Este barbatulu meu, Dómne, ... Elu póte munci, póte muri în midiloculu tortureloru... Ferele ce 'lu incatenéza suntu ferele nedreptatii... Ci este si o di de dreptate... Nu, nu-lu voiu scapá cu pretiulu ce pui... Ferele tale suntu mai pu iau grele si strivitóre de cátu pat'a desonórei.“**) Éta dar' si în tiér'a noastră, cuibulu eroiloru, femeii ce au sciutu iubi; si cându óre Roman'a n'a sciutu ea iubi pe soçiiu ei, pe fiulu ei si patri'a. Dar' se terminamu cu enumerarea, cá-ci n'amu mai finí de amu voii se vorbimu de tóte tipurile de Matróné din acésta tierisióra eroica.

(Va urmá.)

Eufrosina Homoricénu Stoenescu.

*) G Cretiénu, Bucata istorica literara „Lupu Mehediénu.“

**) V. A. Urechia „Opere complete, vol. 1.“ Femei'a dupa istoria si poesia“ pag. 6.

RENASCEREA LIMBEI ROMANESCI

in vorbire si scriere.

PARTEA A DÓU'A.

Innoiri in scriere.

XIII. Starea ortografiei romane cu litere latine între aa. 1780—1821.

(Urmare.)

122. „Et nunc ad virum venio fortissimum.“ Nemoritoriulu Petru Maioru inchiaia seri'a ortografistiloru nostri din acésta epoca nu numai cu demnitate, ci si cu unu succesu raru, precumu póte nice elu nu-lu sperá.

Ortografia lui cu litere lat. fú déun'a acceptata decátra cea mai mare parte a carturariloru rom. din-cóce de Carpati, si domni atce, în antái'a sa domnire aprópe o diumetate de seclu; ba în acestu restempu influentiá nu puçinu si misicamentele ortografice transcarpatine. Éra dupa ce prin anii 50—60 ai secului se pareá, cá cestiunatei ortografie i-a cadiutu pentru totdeun'a stéua: supremulu nostru Areopagu scientificu si literariu, Academi'a rom., affá de bine în 1882 a o invia din morti si a o redicá érași la valóre, prin acceptarea proiectului de ortografia rom. cu litere lat. presentatu de d. T. L. Maiorescu si consoçi.

Suntemu déra la inceputulu domniei a dóu'a 'a ortografiei maioriane. Dá; pentru cá ortografi'a actuale a Academiei nu e absolutu alta ce, decátu o repasire cu 60—70 de ani indereptu, decátu puru si simplu ortografi'a stabilita pre la 1810—20 de P. Maioru, cu singur'a omitere a vre dóue trei peculiaritati séu mai bine curiositati maioriane, precumu e buna óra de a se scrie alocurea *é = i*, *ñ* ispanicu = *gn* it. séu *ny* ung.; apoi ortografi'a Academiei pre vocalile cu sunetu obscuru pune semnulu scurtárii în loculu semiluneloru séu apostrofiloru maioriani.

Nu se póte deci negá, cá în privinti'a reusitei si succesului lucráriloru sale literarie atátu limbistico-ortografice cátu si istorice P. Maioru a fostu mai favoritu de sórte decátu genialii sei coetani Sam. Clainu si Georgiu Sîucaii cu ale lor, decumva si în republic'a literaria pote fi vorba de favori si destinuri de ale sortei si ursitei. Altmintre P. Maioru, a carui sistema ortografica în fundamentu deasemenea e strictu etimologica, desí este celu d'antái, carele introduce în scrierea rom. cu litere strabune asiá-numitele cornitie si coditie, astadi devenite atátu de predilecte; si-respica totusi convictiunea, cá cestiunatele semne se introduc si suntu de lipsa numai „pro hic et nunc,“ si cá cu tempu se voru poté din ortografi'a romana eliminá si delaturá.¹⁾

¹⁾ „Caeterò ex supradictis consequitur, signum vocali sonum strictissimum induenti superpositum cum tempore ex orthographia Romana sive Latino-Valachica eliminari posse, prouti et alia signa non nullis consonar'ibus pro hic et nunc subnexa.“

Nu se p^ote mai incolo negá nice acea, cá P. Maioru precumu deoparte prin cunoscutele sale opuri de istori'a rom. natiunale si basericésca a aprinsu multa, fórté multa si binefacutória lumina pintre si pentru Români, intogmai a asudatu dînsu si pre terenulu limbisticeii rom. cá unulu din cei mai zelosi si credintiosi si totodata, dupa acele tempuri, mai competenti operari. Documentu alu acestei suntu: *Lesiconulu de Buda* din 1825, la a carui elaborare avù, precumu se scie, partea leului; apoi *Ortograf'ia romana*, tiparita si separatu ¹⁾ si in fruntea memoratului lesiconu impreuna cu *Dialogulu între unchiu si nepotu despre inceputulu limbei române*; in fine *Gramatic'a limbei române*, carea inse nu vediù lumina, decâtu fragmentariu prin „Archivulu pentru istoria si filologia“ alu dlui Cipariu etc.

In speciale ce atinge tractatulu seu ortograficu, credemu a poté afirmá fóra téma de a fi contradisi, cá este primul tractatu mai vastu si mai seriosu de s^ofulu acest'a, in carele eruditulu auctoriu se nevoiesce a aprofundá si demonstrá legile fonologiei limbei romanesci, manecandu spre acestu scopu de la originea vechie italice ale romanéscai si preste totu punendu-se pre terenulu desvoltarei istorice a graiului nostru. Asiá in tractatulu despre ortografia, cá si in Dialogu, cari órecumu se completédia unulu pre altulu.

123. Se dânu inse la acestu locu o scurta schitia a desu memoratului tractatu, cá se-i cunóscemu macaru in punctele esentiali sistem'a ortografica.

Tractatulu se imparte in siese capete, din cari in celu I. tractandu de litere in generalitate, la §. 3 scóte din alfabetulu rom. literele *k*, *x*, *y* si lasa in elu pre *h*, *q*, *z*, rémanendu estmodu alfabetulu nostru numai de 20 de litere latine, séu de 22 cu *j* si *v*. Pronunciarea acestor'a e cá la Latini, decâtu cá *j* cá consuna se rostescé dupa modulu galo-francu; *h* nu se folosescé decâtu dupa *e*, *g* (pr. chiotu, ghemu); *z* Români nu au, de acea s'ar' poté si scóte, cá si *q*, remanu inse pentru aretarea inceputului unoru cuvente romanesci séu a fórté marei legature, ce esiste între limb'a rom. si între cea latina si italiana, ²⁾ din cari tóte in §. 4 face acea deductiune, cá in alfabetulu nostru amu trebui se numerâmu proprie numai 18 litere.

Mai incolo in §. 5 alu aceluasi capu documenta, cá in limb'a rom. nice o consuna nu se duplica, cumu nu se duplicá inainte de Eaniu neci in limb'a lat., care proprietate dá unu nou argumentu pentru vechimea limbei nóstre. Urmatoriulu §. prescrie, cá sunetulu oscuru se se insemne cu apostrofulu pusu pre cele cinci vocali,

¹⁾ Orthographia Romana sive Latino-Valachica, una cum clavi, qua penetralia originationis vocum reserantur; Budaë 1825, 8-o.

²⁾ „Ad manifestandam originationem vocum aut proximam conjunctionem Valachicæ linguæ cum Latina et Itala.“

dupa cumu adeca acelu sunetu se deriva din vocalea cést'a séu ce'a; éra candu vocalea are sunetulu asiá-numitu nasale, se se semnedie cu accentulu cercuflesu. Déra in §§. 7—9 se adopera a demustrá cu documente istorice, cá acestu sunetu in anticitate nu-lu aveámu in limba-ne, ci elu fù introdusu priu tipografii slavorusi si cárti tiparite in Rusi'a; dreptce sunetulu din vorba autoriulu lu-va considerá in ortografi'a sa cá stersu, si nu va insemná nice una vocale cu cercuflesulu. ¹⁾ Apoi in §§. 10—13 se incérca a aretá originea vechia italica a vocalei obscure à, a carui semuare cu apostrofu se va poté cu tempu elibuiná din limba, precumu se voru poté si alalte semne, adeca coditiile, puse provisoriu sub câteva consunetorie derivate. Pre urma in §§. 14—15 deslucescé, cu esemplulu dialecteloru grece, cumu s'au potutu pré lesne si pré firesce abate si limbele neo-latine unele de altele, enumerandu totodata modurile de stramutarea si prefacerea cuventeloru romanesci.

In capu II., intitulatu despre litere in speciale, cu una eruditiune de totu vasta si cu o cunoscintia din cele mai profunde a naturei limbei nóstre desvólta fasilé schimbârilor fonetice ale suneteloru limbei rom., luandu litera dupa litera. De insemnatu e aice, cá stabilescé sunetulu lui *ç* cá in frances'a; a lui *e*, *g* inainte de *e*, *i* cá in italian'a; a lui *đ*, *ș*, *ț*, cari suna cá *z* lat., si respective cá *s* ung. si *z* germ.; *é*, *ó* se pronuncia cá la lat. *ea*, *oa*; *é* (e cu punctu) cá *i*; *n* cá in ispan'a séu cá ital. *gn*; in fine *que*, *qui* cá *ce*, *ci*.

Aaugemu aice si ace'a, cá pre *v* finale lu-dechiara de otiosu si in Dialogu nici cá-lu usita, desi recunóscé, cá la M-romani se pronuncia si adi intregu. Lasa inse in voi'a scrietoriului se-lu scria au se nu-lu scria; dér' scriendu-lu, se-lu semnedie cu semnu scurtarei.

Capu III. tracta pe scurtu despre diftongii romani, alu IV. despre accentele acutu si greu, dintre cari cel'a e a se pune dupa autoriu pre silab'a prima, din mediulocu si ultim'a terminata in cosunatória, candu atari silabe suntu de a se intoná; cést'a numai pre silab'a última terminata in vocale si intonata. Totu in acestu capu se aduce inainte si dierezea, cu carea este de a se aretá rostirea despartita a cutaroru vocali, cari scrise langa olalta aru paré a formá diftongu, cumu si a lui *u* între dóue vocali. Pe urma capu V. pertracta usulu apostrofului, éra capu VI. despartirea corecta a silabeloru.

Éca dér' ortograf'ia onoratei nóstre Academie romane, nascuta „filius ante patrem,“ fipsata inainte de acést'a cu 60—70 de ani! Éca cuintesenti'a conclusiuniloru din pré eruditulu tractatu ortograficu alu nemoriatoriului P. Maioru, care tractatu se citește si adi cu

¹⁾ Asiá face si d. T. L. Maiorescu in ortografi'a sa, nu într'a Academiei.

folosu, și care cu datele și îndrumările sale pretioase filologice-istorice relative la limb'a noastră au sierbitu, trebuie se o marturimu, mai multu au mai pucinu că caleusu intru cercetările ulterioare filologiloru și limbistiloru nostri pana în dîu'a de adi!...

Totu asiá de neclintite și neclinate stau, ba prin progresele filologiei și limbisticii comparative se stabilescu totu mai multu principiile enunciate de P. Maiorulu nostru în Dialogu relative la originea limbii romanesce. În acestu dialogu nemeritoriulu autoriu pornesce și procede de la adevêrul istoricu marturitu de Cicerone, Quintilianu ș a., precumu că „alt'a erá a vorbii latinesce și alt'a gramaticesce,¹⁾ și afirma cu totu dereptulu esistenți'a idiomei latine poporali prelanga limb'a latina literaria séu clasica. Ast'a e în presinte generaleminte recunoscutu în lumea filologica și preste totu científica; nu erá inse totu asiá pre tempulu, candu vietuía aduncu petrundiatoriuulu nostru autoriu. Concluziunea lui fórte logica și drépta este apoi, că din cestiunat'a idioma lat. poporana, vulgaria, rustica se trage deadereptulu și se desvöltá în modu naturale limb'a noastră româna nestramutata dupa forme culturale și deci asiá dîcundu arteficiali, dupa de cari și stramutara Italianii pre a loru,²⁾ ci lasata și remasa în form'a sa primitiva.

(Va urmá.)

DR. GREGORIU SILASI.

LA MÓRTEA FIULUI MIEU EMILIANU.

Mórtea cruda, nemilósa
Unu fiu dulce é' mi-a dusu,
Cu carele d'impreuna
Totu ce-amu avutu mi-a repusu!

Cinci fiintie dragalasie
Me facu cá se plângu adi eu;
Cin' va plânge dupa mine
Nu știu — numai Domnedieu!

Dupa-atâte loviture
Astadi strigu de-amaru sätulu:
Dómne sfinte din naltîme —
Cându vei dice: „E destulu?!“

¹⁾ Quintilian. Institut. orator. l. I. c. 6: „Aliud enim est Latine, aliud gramatice loqui;“ cfr. l. I. c. 12. etc; Cicero de orat. l. 5.

²⁾ Laurent Topeltinus Origines Transsilvanor. c. 9.: „Existimo, antequam Dantes, Boccacius et Petrarcha ex barbarismis Longobardorum Gallorumve et familiaris Latini sermonis reliquiis novam hanc Italem, elegantem et paene divinam composuissent Valachicam Italicae linguae per omnia similem fuisse.... Covacius quoque in Dial. de administr. regni Transsilv. observavit, vernaculum istorum Valachorum sermonem plus fere in se habere Romani et Latini sermonis, quam praesens Italarum lingua.

Strigu: morminte! ve deschideti,
Si-mi redati ce-ati inghititu,
Cá se mai vedu inca-odata
Mititeii ce-amu iubit! . . .

*

Inse 'n daru me rogu fierbinte
Inzadaru me cucerescu:
Ca pre pamentu consolare
Nicairea nu gasescu!

*

Nu pre pamentu! . . . numa 'n ceriuri —
Unde angerasi posedu . . .
Dómne sfinte! a mea sórte
In mân'a T'a o concredu!

J. J. ARDELEANU.

TESAURULU DE LA PETRÓS'A

sean

„CLOSC'A CU PUII EI DE AURU.“

— Studiu archeologicu. —

(Urmare.)

Tesaurulu dela Petrós'a consta din urmatórele obiecte:

I—V. Fibule s'au chiotóre în forma de sioimi s'au acire, de diferite marimi. Patru din ele se afla pastrate în museulu nationalu din Bucuresci, dara într'o stare deplorabila, cu atêrnaturi necomplete. La a. 1875 s'a desprinsu la sioimulu celu mai mare capulu de trupu tocmai la gusia. Unu lantiu de auru în marime de vre-o doue palme inadeá cele doue mici fibule; din elu se afla în museulu din Bucuresci numai unu fragmentu de 11 cmtri. Fibul'a a cincea s'a perdutu la Verussi.¹⁾

„O alta dispositiune (din aceea-si epoca) vorbindu despre câte-si cinci chiotorile s'au fibulele,“ dice dlu A. I. Odobescu în Column'a lui Traianu (an. 1876, f. 514), „existente la începutu, adeca de aceste doue mici, de cele 2 midiulocle în forma de ibis și de cea mare în forma de sioimu, dice în privinti'a acestei din urma: „Acésta pasere se inchipuiá de closica, é' celelalte patru se inchipuiá de pui.“ „Astfelu din apretuirea naiva a unui tieranu s'a nascutu denumirea poporala și caracteristica de „Closic'a cu puii de auru,“ cu care s'a familiarisatu publiculu romanescu, aplicându-o la întregulu tesauru de la Petrós'a.“

Fibulele acestea representa inse sioimi și nici de cumu o gaina nici chiar' aproximativu. Numirea acestor paseri de auru cu „closic'a cu puii ei“ stá în strinsa legatura cu credinti'a poporala romana, cá-ci gain'a o simbolulu de norocu și imbelsugare, și de aceea vedemu, cá mamele romane cauta dupa gaini de auru.²⁾ Asemine deschide gain'a dupa credinti'a romana drumulu în cealalta lume, mergédu inaintea sufletulu, scocioréndu și chiamándu cá si cându ar' avé pui mici.³⁾ În ruinele cetatii Aransivu (Orange) din Franci'a s'a și aflatu dupa Fröhner⁴⁾ unu medailonu de lutu rosiiu, în care se vede în relief o closica cu 3 pui și cu unu spicu de grâu cu inscripti'a: „Mihl et meis feliciter,“ adeca

¹⁾ Odobescu, Tesaurulu dela Petrós'a în Column'a lui Traianu 1876. f. 514.

²⁾ Dr. Franz Bock în Kleinodien etc. Anhang 34.

³⁾ Simeone Marianu, Ornitologia romana, t. II, f. 254.

⁴⁾ Les musées de France, recueil des monuments antiques, Paris 1873. p. 66. pl. 15. Nr. 4.

„mie si la ai miei fericire.“ Dupa Angelo de Gubernatis¹⁾ erá gain'a alba la Romani de bunu auguru din caus'a puiloru de auru, ce scoteá. Se díce si intr'unu basmu romanescu, cá „se intindu zablaele si se bate cu maiele cându sosese cocosiulu celu care... varsa din elu... bani.“²⁾ Éra in catedral'a din Monza se arata si acum „o closica cu siepte pui“ — „gallina cum pullicinis VII.“ — numita in inventariulu odóreloru catedralei de la Monza din 1275, ce-i daruita de catra regin'a lombarda Teodolinda la a. 595 d. Cr.³⁾

Aripele soiumului celui mai mare cum si ale celoru-alaltí suntú strinse de corpu si faci'a lorú rotundita. Pe gusia, aripi si atêrnaturile lorú straluciau multe petre de feliarite coloru, ce s'au stricatu in cas'a lui Baciú. Ciocurile soiimilorú 'su cocarjate si capulu lorú cam plecatu in josú cá spre prada.

VI. O tava mare numita discus s'au lanx. Se pastrédia in museulu nationalu din Bucuresci. Verussi o sparse la 1838. in cas'a lui Baciú in 4 bucati, si la furtulu dela 1875. fú ea stricata cu deseversire. Diametrulu e de 0 m. 56 si cantaresce 7. klgr. Tav'a de la Petró's'a intrece in marime tóte tavile antice pâna aci cunoscute. Tav'a de argintu din cabinetulu medaíiloru din Paris, care s'a aflatu la Rhona lângá Avignon cantaresce numai 103 hectogr⁴⁾; tav'a din museulu ermitagiului din St. Petersburg aflata la Contiesci pe malulu Prutului in tienutulu Dorohoiului, care infaçisédia pe faci'a ei o lupta de centaury cu fiere selbatice, cantaresce cev'a mai multu decâtu cea dela Paris,⁵⁾ éra cea dela cabinetulu din Vien'a aflata la 1825 in Aquileja are numai o greutate de 2 uncii.⁶⁾

Discus s'au lanx se întrebuñtiáu atátu la mese, aducându cu ele bucate, câtu si la ceremonii religiose.⁷⁾ Asia aflamu pe imperatulu Justinianu si pe soçi'a lui Teodóra in mosaic'a din San-Vitale din Ravenna aducându pe o tava mare adâncu scobita daruri s. locasiu.⁸⁾ Ele formáu parte din avutiile casnice ale cetatianiloru bogati s'au din tesasurele templiloru.

Tav'a dela Petró's'a í-i concava i asiediata pe unu scaunelu circularu. In centrulu ei se afla o roseta circulara, ale carei impregiurime e ocupata de meandre indesate, formate de o dunga angusta.⁹⁾ Pe marginea plana a tavei se afla câte unu siru de bobitie, intre cari sierpuesece in zig-zag o dunga ornata cu unu desemu de form'a unei scoice, ce o inchidu fire subtire incovoiate. Cerculu lountricu alu rosetei inse e formatu de foitia in form'a din sculpturile ruineloru din Persepolis.¹⁰⁾

Ea sémèna in dispositiune cu vasele aflate in San-Nicolau-mare (Nagy-Szent-Miklós) din comitatulu Torontalului de lângá Temisiór'a

VII. O strachina sapata cu figuri, numita patera. Se afla in museulu nationalu din Bucuresci, dara intr'ó stare defectuósa dupa furtulu de la 1875.

VIII. Unu cosiuletiu octogonu s'au unu vasu cu dóue tórte, cu paretu impartiti in 8 laturi, asiá numitu cantharus.

IX. Unu cosiuletiu dodecagon, ale carui paretí 'su impartiti in 12 laturi. Cosiuletiile acestea 'su tare elegante. Se pastrédia in museulu nationalu din Bucuresci. La furtulu din 1875. s'au stricatu mai multe particele din ele. Asia au disparutu tablitiele ajurate, ce formáu paretii lorú, asemine si cristalele transparente si petrele colorate, cum si la unu cosiuletiu: manerele in form'a de tigri lungiti si o urechia, pe care se asiediá capetulu tórtei.¹⁾

X. O strachina s'au „unu taleru“ cum o numiau aflatorii la cercetare, „cá in chipulu tipsiei, mare câtu gur'a palariei, inse pe dènsulu nu erá nimicu.“ Nu se afla in museulu din Bucuresci.

XI si XII. „Dóue cercuri câtu fundulu palariei, inse unulu lataretiu cá de 2 degete si la amèndóue capatáele unde se inchia aveá petre totu merantiile; éra celualaltu rotundu si grosu cá de 2 degete si la mijlocu in potriava mai subtire.“ Nu se afla in museulu din Bucuresci.

XIII. Unu colanu, numitu collare. Se afla in museulu din Bucuresci.

XIV. Unu ibricu, numitu aenochoe. Se afla in museulu din Bucuresci.

XV. Unu ibricu, „in marime de o jumetate oca apa, inaltu de o palma domnésca cu tórta cá pe jumetate degetulu celu micu, lipita de gura si de fundu.“ Nu se afla in museulu din Bucuresci.

XVI. si XVII. „Dóue bratiari de mâna óble, cá se stringa amèndóue capatáele; de asupr'a bratiariloru aveáu facutu cá unu chipu de maciuchitia, in care se cunoscea locuri de pétra, care lipsia,“ si alu „carui fundu se aretá a ft de marimea unei parale si pe marginea acelu locu aveá alte petricele, merunte cá melulu, si rosii.“ Nu se afla in museulu din Bucuresci.

XVIII. O veriga s'au unu cercu largu cá fundulu palariei, in grosime cá de dóue pene de gásca si la amèndóue capatáele aveá încárligaturi de se inchia pe la spate, fara petre.“ Nu se afla in museulu din Bucuresci.

XIX. O veriga s'au „unu cercu la midiulocu grosu, la capatáie subtire si oblu si cu belcingele intórse in nãuntru de se inchideá, tóte acestea cercuri eráu pline.“ S'a pierdutu.

XX. O veriga s'au „unu cercu in grosime cá de dóue degete, ér' la capatáiu mai grosu unde erá si scrisu cu nisece slove cari nu s'au potutu cetí si se inchidea cu limbulitia.“ S'a pierdutu.

XXI. O veriga s'au bratiara, numita la Romani armilla, cu o inscriptia runo-nordica s'au anglo-saxona, de o mare importantia pentru proveninti'a tesaurului cum si pentru istori'a romanésca. Literele din arma ale inscriptiunii suntú scrise cu nedibacte, dara in de comunu suntú literele in destulu de despartite si se potú cetí cu usiurintia.

Ast'a-i unic'a inscriptia, ce o aflamu pe obiectele esistente ale tesaurului de la Petró's'a. Aflatorii marturisira la cercetare, cá afara de acésta veriga mai

¹⁾ Mithologia zoologique ou legends des animaux in Odorescu, ib. f. 516.

²⁾ Odobescu, ib. f. 516.

³⁾ Dr. Franz Bock in Kleinodien etc. Anhang 34. Frisi, Memorie storiche di Monsa e sua corte, Milano, 1794. t. I. p. 9. si t. II. p. 133.

⁴⁾ Montfaucon, L'Antiquité expliquée, Paris 1719. t. IV. p. 54.

⁵⁾ Antiquités du Bospore Cimmerien, vol. II. tab. 39—42.

⁶⁾ Arnoeth, Gold- und Silbermonumente, p. 61—72.

⁷⁾ Vedi Horatiu Satyr. lib. II. s. v. 85—87.

⁸⁾ Revue archeologique, Paris 1850. pl. 145—146.

⁹⁾ Odobescu, Tava, in Column'a lui Traianu, 1876, f. 530.

¹⁰⁾ Odobescu, l. c. f. 529.

¹⁾ Odobescu, Tesaurulu de la Petró's'a, in Column'a lui Traianu, 1876, f. 512.

esistă și o a două veriga cu asemenea inscripția,¹⁾ dar ea nu se găsește la Verussi.

Brătiar'a acest'a i formată dintr'o veriga cilindrică de aur. Chiotorea ei constă dintr'unu ochiu rotund, în care încapă unu micu copilu și o sârma de aur întărită capătăle ei. La a. 1875. fū ea furată și poliția Bucureșciana află la unu argintariu numai două fragmente, ce nu reprezintă nici diuimetatea brătiarei întregi. Aceste fragmente, pe cari se află inscripția mai intactă, se păstrează în muzeul naționalu din București.

Verig'a acest'a reprezintă o armilă, o încingătoare pentru brătiu și nici de locu „o sgară,” după cum dăse Pater Sachi în ședința institutului arheologicu din Rom'a dintr'a 19/5 1843, „ce ar fi adus'o în departatele regiuni ale Țării-Românești vre-unu animalu scăpatu dintr'unu templu anticu alu Italiei.”²⁾ O asertia cu greu de susținutu

Inscripții rone-nordice seau anglo-saxone s'au mai aflatu pe multe petre comemorative în Scandinavi'a, pe vasele de aur aflate în ținutul Torontalu de lângă Temisió'a³⁾, cari se păstrează în cabinetulu de antice din Vieu'a, pe fibul'a de aur aflată la Nordendorf în Bavari'a⁴⁾, pe fibul'a de argintu din Charnay în Burgoni'a⁵⁾, pe o mică diademă de aur de la Strarup din Danemarca și pe fibul'a de la Hunterston în Scoti'a. Literele inscripțiilor acestor'a sunt egale cu cea de pe verig'a de la Petró's'a.

XXII. O veriga mare, simplă, ce i încovoiată într'unu cercu deformatu. Unu capetu alu ei se succese în afara, spre a formă unu cârlig pentru primirea capetului celui-alătu.⁶⁾ Verig'a ast'a este unu torques, ce se purtă de Romani, Greci și de popórele asiatice la gātu. La Greci și Romani portău torques numai femeile⁷⁾ și soldatii. Acestor'a din urma se distribuiau ele că decoratiuni pentru bravuri, după cum se vede dintr'unu portretu din muzeul din Maienți'a de alu lui Manius Caelius reprodușu în reliefu cu torques la gātu și priuse pe bratie.⁸⁾ Verigi de asemenea natura s'au aflatu la a. 1845 și la Cernauti pe muntele Cecin'a. Pe acestu munte, a carui'a esistența se documentă deșă în secolulu alu XVI-lea cu hrisóve domnesci, stă culcatu o parte dintr'unu zidu a unei cetătuie. Construcțiunea zidului ne transportă în anticitate. După-o tradiția se fi ziditu acest'a cetătuie unu prefectu romanu cu numele Cecin'a, după o alt'a Gotii s'au cavalerii cruciați în secolulu alu 13-lea. În apropierea acestei cetătuie s'a aflatu aceste verige de proveniența română s'au gotă. Ele se află în păstrare la cabinetulu de antice din Vien'a și publicate în Arneth: Gold- und Silbermonumente.

Verig'a ast'a i lucrata grosolanu. În tesaurulu de la Petró's'a se mai află încă două verigi — torques —

¹⁾ Am numitu-o la nr. XX.

²⁾ Bolletino dell' Instituto di corrispondanza archeologica per l'anno 1843. Roma, p. 92.

³⁾ Arneth Gold- u. Silbermonumente.

⁴⁾ Dr. Lindenschmit, die Alterthümer unserer heidnischen Vorzeit. II. 2. t. VI.

⁵⁾ Baudot, Memoire sur les sépultures des barbares, p. 175—181.

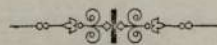
⁶⁾ Odobescu, Verig'a simplă în Column'a lui Traianu, 1877. f. 11.

⁷⁾ Vedi despre femei: C. A. Böttiger, Sabina oder Morgenstunden im Putzzimmer einer reichen Römerin, Leipzig, 1806.

⁸⁾ Lindenschmit, die Alterthümer unserer heidnischen Vorzeit. Bd. I. Heft. VI.

dacă acestea s'a pierdut înainte cercetarilor.¹⁾ Verig'a a treia se fi fostu, după marturisirea aflătorilor, mai grósa la mijlocu, „mai subțire și óbla la capătăe, ér' belciugile ei erău întórse astfelu de se închideá pe din lountru.” Gresita-i înse asertiunea dlui Antonu Kurz în descrierea tesaurulu publicatu de către Arneth, că această veriga are o inscripția grecescă: *χαίρε και πίε.*²⁾

(Va urmá.)

PARINTELE CARTHAUSI.

— ROMANU tradusă din l. magiara. —

(Continuare.)

IV.

Da încă nu mai uitatu bunulu meu Vilelmu, și tramiseși pretiuit'a-ti scrisóre în acestu locu solitariu, că se me mângăie; — primesce mulțimit'a mea pentru sinceritatea t'a; dar' se nu credi, că și acum me-ai poté vindecá.

Cându acuma-su cinci ani me bolnavii, și tu me rapisi din gur'a mortiei, erám încă teneru atātu trupese cătu și sufletesce. — Acum am îmbetranitu la sufletu. — Pâna cându tu 'ți cercái cu mare diligența morbosii tei, — eu traiaím în Paris; și orasiulu acest'a e minunatu, în acest'a omulu în cincideci de ani traiesce unu veacu întregu, și în scurtele zile ale junetiei căștiga esperințe de ani îndelungati. Eu sum betrânu, și nici chiar' iubirea a-totu-potiuta nu me mai poté vindecá de bol'a mea.

Doresci se știi fasale vietiei mele? — le voiu descrie pe sém'a t'a; nu pentru că dóra, după cuvintele t'ale, asiu sperá, că mi se vá aliná dorerea, deca o voiu suportá cu barbatie; nici nu pentru că asiu cugétá, cumcă starea mea mi se va vedé mai pușiau desperata, deca voiu recugétá asupr'a circumstanțieru ei — nu pentru acest'a; numai vréu se-ti dovedescu că te iubescu, nemicu mai multu. — După ce atâte personalitati, mai multu apretiuite în veaculu nostru, si-au însemnatu și cele mai mici memorii ale loru, — poté se fia de interesu, baremi pentru tene, a ceti memoriile și a unu'a dintre acele milióne, cari nu au luat de cătu parte pasiva la marile reforme, și asupr'a caror'a veaculu acest'a nu a avutu nici o inriuinția. În foile acestea vei ceti memoriile tenerulu de unu veacu — cea mai trista istoria, pentruca totu, ce vei ceti în acestea foi, e adevératu, și pentru că spre mângaierea t'a vei poté constatá că amiculu teu cu nemicu nu a fostu mai nefericitu, decātu miile, cari au traítu împreuna cu elu.

Te vedu zimbându, că și totu-de-a-un'a de câte ori ti-am vorbitu de starea esceptiunale din veaculu nostru, si tu 'mi povesteái, că și voi ati fostu nefericiti, și înainte vóstra parentii vostri, și înainte loru altii, decându esista lumea. — Crede-me, — mi-ai disu mai adese ori, — omulu totu-de-a-un'a a alergatu după fericie; multe bune și frumóse a aflatu în această luptă dacă și alchimistulu, nici cându nă a aflatu ace'a ce a cercatu. Pentru toti acei'a cari erău în viétia, fericea totu-de-a-un'a a fostu numai în speranția séu în

¹⁾ Die antiken Gold- und Silbermonumente, p. 13. nota 4. și p. 86.

Descoperirea unei Tipografii a Nihilistilor

Prinderea unui Nihilistu.

amentire, si tóte generatiunile posedu in trecutul lor un paradisu ori hesperia, si unu raiu ori elyseu in venitoriu, dar' nimene nu le-au ajunsu acestea; si poti se ai dreptu. Acum cá pruncu, cându doic'a 'mi povestíá inca de uriesi si de pítici, ori despre marea insula-farmacata, totu-de-a-un'a scieám, ca numai o poveste e ce'a ce mi-a spusu, de câte ori 'si sfêrsíá istoríá s'a cu vorbele: — si *dupa ace'a au fostu fericiti*. — Dara are veaculu nostru o patíma, care veacurile de mai inainte nu o-au cunoscutu séu baremi nu in asié mesura mare, si acést'a e unu óre-care prepusu, care acum se intinde prin tóte impregiurarile vietiei nóstre: desconsiderându totu ce e sublimu, negându totu ce e salutaru si despoiându-ne de ace'a fóra de ce nu potemu trafi. — Genulu omenescu atérna asemenea lui Tantalu intre trecutu, care asemenea apeí alinatóre curge mai departe indata ce se pléca spre a bea din ea, — si intre venitoriu, care 'si retrage crengile incarcate de frupte, cátu-ce 'si intinde mân'a spre ele; — sórtea lui e se védia alinare de tóte laturile, si se sêmtíesca cá e condamnatu a nu-si vedé nici-cându implenita dorenti'a lui. — Stamu óre acum de-asup'r'a ruinelor unei lume surupate, intre a carei zidiri resturnate nu a remasu pentru genulu omenescu nemicu alt'a. decátu desperare si mórte? — ori ne aflamu in unu chaosu, care precumu azel'a, din care creá Ddieu acestu pamentu, pórtá in sene seménti'a unui nou paradisu? — a innoptatu dejá in giurulu nostru, ori dóra ace'a, ce ne orbesce intr'atát'a, e radi'a prima a unui sóre nou? — cene scie? — Suntemu nefericiti, — si nu totu-de-a-una suntemu noi vin'a acest'ia.

Oh! nu noi, nu eu sum cáus'a amaratiunei miele. Tu, care me cunosci, pentru ca mai iubit, spune însuti, nu erám odinórá plinu de sperantie, nu a palpatu anim'a mea pentru totu ce credeá a fi nobilu, nu s'a inaltiatu peptulu meu de totu cugetulu sublimu? Si déca acum abdicându de tóte, stau aici solitariu si desperatu, óre eu sum de vina? eu, care cu resolutiune deplina am pasitu pe carier'a acestei vietí, si mi-am cercatu unu terenu, dar' nu mi-am affatu; eu a carui anima, ori de câte ori i-s'au zadarnicitu încercarile, din nou si din nou s'au redicatu prin nóue si nóue sperantie, pâna cându in urma deplinu sdruncinata s'au stinsu, cá lunc'a coperita cu stânci prin riulu de munte mênatu de furtun'a verei. — Oh! eu m'am sbatutu dupa fericire, cá unu desperatu m'am luptatu cu ursi'a mea, asemenea càrtiariului patimasu, care dupa ce si-a pierdutu tóta averea s'a in càrti, âmbla a cersi si déca capeta vre-unu cruceasiu, ér' se re'ntórcé acolo, unde si-a pierdutu tóte ale s'ale si din nou 'si arunca in càrti avutulu seu: asié m'am luptatu eu cu resolutiunea desperatului contr'a ursitei miele; si déca in urma mi-am pierdutu totulu, mai antâiu bogatii tesauri de sperantie ai junetiei, mai târdiu apoi si miclele bucurii ale vietiei, intre cari mi-am cercatu consolarea: eu sum óre de vina si nu mai multu joculu insu-si, in care nu potemu câscigá.

Dara se lasamu acestea; acusi déca 'mi vei cetí istorí'a, însu-ti vei recunósce, ca acolo, unde me rechiámi tu, nu e pentru mene. — Destale sbiculiári a induratu anim'a acést'a, si déca acum sdruncinata de totu 'si céra unu portu pacinicu, crede-me, ca numai pentru ace'a o face acést'a, pentru ca nu e in stare de-a se impotrivi mai multu furtunelor vietiei. Erám obositu, si am venit se me odichnescu la umbr'a acestoru ziduri, pre-

cum muncitoriulu molesítu de fierbintiéla de-amédia-dí pauséza la umbr'a arborelui, pânace somnulu í-i inchide ochii. — Lasatí-me se me odichnescu.

(Va urmá.)

Br. JOSIFU EÖTVÖS.

BIBLIOGRAFIA.

Educatiunea si instructiunea in gimnasiu.

De G. PLETOSU.

(Fine.)

In notiunea frumosului (pag. 44) sântu de a se Jeosebí trei momente: „*ideea, infíintiarea si insemnatarea simbolica*“: ér conditiunile, cari au de a servi cá basa la edificiulu culturai estetice, suntu *curatiéni'a si ordínea*. In specialu frumosulu se infacisíéza din partea persónei prin *fsionomie, tienuta si miscari, in vestminte si podóbe*. Cultivarea infacisíarii personale concrete este problem'a gimnasticeí; „dar' díce autorulu: „Singur'a intarire a corpului, fára óre-care raportu catra spiritulu, nu póte se fie scopu alu gimnasticeí, si cându numai atletic'a se va considerá cá flóre a gimnasticeí, atunci acést'a este in decadintia.“

„Frumosulu din lumea obiectiva se póte infacisíá sub dóue forme, cari corespundu divisiunei artiloru in *plactice si tonice* ér omulu le póte infacisíá (prin persón'a s'a) prin *mimica, cantu si declamatiuni*. — (pag. 46.) Intre artile tonice dlu Pletosu clasificá *poesi'a si music'a*. Despre poesie díce cá „nici un'a diutre arti nu e atátu de potrivita cá mijlocu pentru cultur'a estetica, cá tocmai poesí'a.“ Si pentru-cá poesí'a se-si póta realisá scopulu in directiunea culturai estetice, ne spune cá „inceputulu se se faca cu poesí'a lirica, dupa aceea se urmeze cea epica si mai pe urma cea dramatica.“

„Infacisíarea frumosului in tonuri este *music'a*, carea érási se infacisíéza sub dóue forme: priu instrumente si cântu.“ Momentele, pre cari vá trebui se le considere si de la cari este atérnatóre influinti'a si valórea estetica a musicéi, suntu *melodi'a, armoni'a, momentulu ritmicu* seu *tactulu* si *momentulu dinamicu*, care din urma nesuesce a dá espresiune prin tonu dispositiuniloru inimei tocmai asia, precumu se presupune, cá a potutu se aiba autorulu, dupa cum resulta din cuprinderea ideei.“

Prin adaugerea textului la melodii se intempla fusiunea aloru dóue arti, carei'a se dá espresiune prin cântulu vocalu; si in fusiunea acést'a jace valórea, influinti'a si poterea poesiei si a cântarii.“

Intre artile plastice grupéza: *pictur'a, sculptur'a si architectur'a*. „Fundamentulu acestor'a, díce dlu Pletosu, este desemnulu, si cu privire la artile acestea, cultur'a gimnasiála si-a resolutu problem'a, cându prin instructiunea in desemnu, dupa deosebitele lui forme, a adusu pre elevi'a precepe productele de arte plastice, a cunosce combinatiunile si raporturile, dela cari este atérnatóre infacisíarea frumosului prin ele, ba chiar' a le poté desemná.“ (pag. 47.)

Din estrasele acestea scurte póte omulu vedé si a se convinge, cá ideea directiva a acestui tractatu, carele se va terminá cu „cultur'a intelectuala“ si cu „instructiunea gimnasiála“, celu puçinu judecându dupa dispositiunea indicata in titulatúr'a lui, dícu: ideea di-

roctiva este de a aduce legile ori principiile, seau dupa cum le numesce d. autoru, normativele educatiunei si ale instructiunei in lucrare reciproca si armonica cu legile naturale ale corpului si spiritului omenescu. In urmare, d. autoru procede forte logicu, cându pretutindenea aduce principiile pedagogice in legatura cu esperintiele fisiologice si psihologice. Principiulu fundamentalu alu aparatului este forte sanetosu si esecutarea lui inteligenta. Mi pare bine, potându a constată, că si la noi incepu unii ómeni, desí rari, a se ocupá seriosu cu causa scólei in genere si a esmite idei sanetóse si precise pentru reformarea invetiamentului preste totu si in specie alu celui gimnasialu ori licealu.

Fie cá incercările si ideile esmise de dlu profesor Pletosu se afe resunetu in anímele toturoru celoru chiamati a se ocupá seriosu de starea si positi'a cea critica a scóleloru nóstre, ér' dlui profesor Pletosu i poftescu se-si termine cu acelu zelu si cu aceea-si inteligentia lucrulu inceputu si se-si afe multi imitatori; cá-ci, Domniloru e tîmpulu se recunóscemu si noi odata, cá numai prin munca seriósa si sanetósa ne vomu mántui neamulu de apunerea segura, ce-lu amenintia din tóte pârtille. Deci la lucru cu totii si atunci potemu fi siguri de isbândile nóstre. b.

CORESPONDENTIE.

Nasendu, 1. Febr. 1884.

(*Schítie biografice.*) — Gabriele Popu, locotenente pensiunatu din Feldru, districtulu Naseudului, a repausatu in 24 Ianuaru a. c. In tîenutulu fostului regimentu II. de granitia dînsulu a fostu unulu dintre cei ce a contribuitu dupa impregiurari multu la starea in care se afla poporulu din acelu tîenutu astadi. Pentru aceea am crediutu a fi de lipsa se comunicu aici câteva notitie din viéti'a lui, si acést'a din motivu cá sum de principiu cumcá tóte faptele barbatiloru de cev'a puse-tiune, din tóte anghiuirile locuite de Romani ar' trebui insemnate, cá celu ce se va aflá óre-cándu indemnatu se scrie istori'a natiunei nóstre se aiba la dispusetiune materialulu bratu. Gabriele Popu s'a nascutu in 1803. Crescutu in institutulu militaru din Naseudu la a. 1821 a fostu impartitu la compani'a 7-a cu rangulu de sub-corporalu. Inaintá aici pana la rangulu de sergentu, ceea ce erá multu in acele tîmpuri candu domniá principiu cumcá pre Romani se nu-i lase a inaintá mai susu dela suboficiri. Acestu principiu s'a si urmatu cu tóta rigórea posibila. De aici se póte usioru esplicá pentru-ce a trebuitu se servésca Gabriele Popu cá sergentu 34 de ani. Védiendu cumcá dupa principiu ce domnesce in regimentu prelânga totu serviciulu celu indelungatu si greu, este pucinu prospectu de inaintare, a ascultatu cursulu preparandialu sub fericitul Marianu. Dupa absolvire sierbi cá invetiatoriu in Ilv'a-mica.

La an. 1848 in urm'a conclusului adusu in adunarea taturoru granitiariloru, a fostu tramisu cu fericitul Vas. Nascu si Florianu cav. de Porciu la Vien'a cá se aduca la cunoscienti'a inaltului tronu semtiulu de credintia si loialitate a granitiariloru din fostulu a II. reg. de granitia. Impregiurarile au fostu grele; in Vien'a

erupsé revolutiunea si deputatii naseudeni scapara cá pintre pene si apucara calea catra Ardealu, nu preste Ungari'a unde asemenea erupse foculu revolutiunei ci preste Galiti'a. Intre mari greutati ajuusera pâna acasa si cându se tieneáu mai mándri cá si-au potutu implini chiamarea, cându se tieneáu mai securi, atunci fú periclulu mai aprópe. In momentul cându pasira pre podulu, ce se afla preste Somesiu din susu de comun'a s'a natala Feldru, acést'a se rupsé si deputatii cadiura impreuna cu elu si numai cá pria o minune ddiesca scapara cu viéti'a. In acelu tîmpu Urbanu cu granitieri se aflá la Jibou. Aici veni Popu cá se faca raportu despre cele ce a potutu ispravi in susu, si a remasu in armat'a lui Urbanu luându parte la tóte atacurile pâna la retragerea in Bucovin'a. De aici veni iern'a in 1848/9, cá calauzu alui Urbanu preste munti pâna la Muresieni, unde se prinsera cele dóue companii de honvedi, éra primavér'a abia l'a inaintatu Urbanu la rangulu de locotenente.

Intrându Rusii in Transilvani'a dînsulu a fostu impartitu cu altii la corpulu, care intrá pe valea Somesiului. Primulu atacu intre Rusi si Unguri se intemplá pre siesulu din susu de comun'a s'a natala. Ungurii au fostu batuti si alungati. Cá se nu-i póta urmari Rusii au aprinsu comun'a Feldru. Locotenentele Popu luá dóue companii, intrá in Feldru stinsé beseric'a care luasé focu si oprí latirea focului mai departe. Dupa demolirea revolutiunei a fostu denumitu de subcomisariu la Reteagu. Cá atare a redicatu in tóte satele scoli aducându invetiatori abili, a pusu notari de romanu si s'a ingrigitu de buna starea poporului. La a. 1854 chiamatu de nou la militia a fostu denumitu cá comandante la unu spitalu.

In urma dobîndindu-si pensiunea binemeritata se retrasé in comun'a s'a natala. Inse dedatu la lucru si activitate cá pensiunatu inca nu potú ce remána ne-activu. Elu primí sarcia de curatoriu primariu si inspectoru scolaru. Redicarea edificiului scolaru, care ar' face onóre ori-carei comuna, inmultirea averei besericesci si repararea besericei suntu fructele osteneleloru sale.

Fia-i tierin'a usiora si memori'a binecuventata!
Coresp.

Clusiu, 2 Martie 1884.

(*Estrasu.*) Asta séra s'a tîenutu aici *Concertulu societatii academice „Jul'a“* cu urmatoriulu Programu bene-esecutatu:

1. „*Canteculu gintei latine*“ poesie de V. Alesandri intonata de corulu vocalu. 2. „*La Romanésca*“ de Ernst esec. pe violina de Dlu Aureliu Pop'a acomp. pre piano de Dsiór'a An'a Popu. 3. „*Catra poporulu romanu*“ poesia de Petru Dulfu declamata de Dsiór'a Aureli'a Rosiescu. 4. *Arcasiulu* de George Teutu esec. de corulu vocalu. 5. *Schubert-Liszt* Soireés de Vienne, Valse Caprice Nr. 6. esecut. pe piano de Dsiór'a An'a Popu. 6. „*Toastulu*“ de Demetriu Sfur'a intonatu de corulu vocalu.

Mai mulu ni-au impresionatu declamatiunea néosiei românce d-rei Aureli'a Rosiescu, care a si fostu intrerupta mai adese-ori de strigari de: incuviintiare, bravo si vivate ale multimei.

Dupa concertu a urmatu *Balulu* inceputu cu Ardelén'a si la mediulu noptiei intreruptu de jocurile

istor-nationale „Calusierulu“ si „Batuta“ executate prin 15 tineri romani — parte mare universitari — imbracati tieranesce. S'au jocalu de doue-ori „Roman'a“ si „Hor'a.“ Balulu a duratu pâna la cinci ore demineta cu vioiciunea cu care a inceputu — fara ca se observe cenev'a catu de repede trece timpul. — Dintre frumosele cari au luatu parte la acestu balu abia amu potutu insemna numele catoruv'a, anume: *din Clusiu* domn'a Coroianu, dn'a Popu Alesiu cu fic'a s'a dr'a Ann'a, dn'a Baldi, dn'a Rosiescu cu ficele s'ale drele Aureli'a (in vestminte nationali) si Mariti, dn'a Popu Vasiliu cu fic'a s'a dr'a Camil'a, dn'a Emericu Popu, dn'a Truti'a, dn'a Nast'a si ficele s'ale drele Elis'a si Mariti, dn'a Beresiu, dn'a Juhasu, dn'a Lapustianu cu fic'a s'a dr'a Mariti, dn'a Janchi, dn'a Muresianu cu fic'a s'a dr'a Rosali'a; — *din Gherla*: dn'a Stetiu, drele surori Ann'a si Mari'a Popu, dr'a Ludovic'a. Huz'a, — *din Iclodu* dn'a Leményi, — *din Mociu* dn'a Mari'a Dumbrava-Bozacu, — *din Morlac'a* dn'a Corneli'a Popu-Bianu (in vestminte nationali), — *din Bistritia* dn'a Craciunu cu fic'a s'a dr'a Silvi'a, dn'a Varareanu cu ficele s'ale drele Mari'a si Caroliu'a, — *din Cuiesci* dn'a Sian-doru cu nor'a s'a Luis'a n. Popu si fic'a s'a dr'a Rosali'a (ambele in vestm. nationali), — *din Gilou* dr'a institutore Lucreti'a Gaelu, — *din Apahid'a* dn'a Regin'a Popu-Mog'a, dr'a Luis'a Maxinu (in vestm. nationali), — *din Frat'a* dn'a Jacobu Mog'a cu nepot'a s'a dr'a Ludovic'a Mog'a, — *din Turd'a* dn'a Vladutiu, — *din Somesiu-satu* dr'a Letiti'a Manu, — *din Fodor'a* dr'a Victor'a Colceriu s. a.

Petrecerea acest'a romanésca a junimei universitare, care este un'a dintre cele mai animate si mai viiale petreceri din Clusiu, ar' merita se fia imbracisata mai cu caldura de catre inteligenti'a romana din locu, — ca-ci alt'mintrea, — radimendu-se mai multu pre succursulu si concurenti'a din afora, ca si est'-anu, — anevaje se va poté sustiené la nivoulu la care s'au aventatu in tempulu din urma.

g.

Cernauti, 2 Martie n. 1884.

(Universitatea din Cernauti.) — La 1. Martie st. n. a aparutu programulu prelegeriloru ce se voru tine la universitatea din Cernauti in decursulu semestrului de vera (Martie — 31 Julie) alu acestui anu. Numerulu studentiloru cari au frecuentatu universitatea in decursulu semestrului de ierna a fostu de 283, din care 76 la facultatea theologica, 141 la cea din juridica, 54 la cea philosophica si 11 la cursulu de farmacie. Dupa religioni 135 greco-orientali, 52 romano-catolici, 12 greco-catolici si 84 de diferite alte religioni. Numerulu aceloru scutiti cu totulu de plat'a baniloru colegiali a fostu de 54, ér' 12 au fostu scutiti numai pe diumetate. Romanii cari au frecuentatu universitatea in decursulu acestui semestru din urma au fostu 105 la numeru, din cari 57 la theologie, 32 la juridica, 14 la philosophie si 2 la cursulu de pharmacie.

Profesorulu de limb'a si literatur'a romana, domnulu Joanu a lui G. Sbiera, va prelege in decursulu semestrului de vera despre „Istori'a limbii si a literaturii romanesci in secolulu alu 18. si alu 19.“ despre „Vieta si scrierile lui Mironu Costinu.“

(Balu in Botosiani.) — Societatea pentru incurajarea si propagarea artei musicale in Botosiani „Ar-

moni'a“ a datu sambata intr'a 18. Februarie unu balu in salonele domnei Mari'a Caruzo. Produsul acestui balu este destinat pentru sustinerea scolei de musica din Botosiani.

Jonu Tobias Gherghely.

De langa Muresiu 1884 Martie 3.

Iubite Dle Redactoru!

Vieta sociala este unulu dintre cele mai importante midioloce, prin cari se pote propaga ide'a si iubirea de nationalitate in fii unei natii. Acestu midiolocu atatu de importantu si la noi romanii de unu tempu incoco ia dimensiuni totu mai mari. Chiar' si poporulu nostru de rindu incepe a se interesá de acestu midiolocu culturalu. Astfeliu mai in tote partile locuite de romani se infintieza reuniuni de femei cu scopulu sublimu de a crea institute de educatiune pentru fetitiile romane, — se infintieza coruri vocale pentru ca tieranii nostrii se se perfectioneze in artea muzicii si se se indulcesca de produsele geniului romanu, — se arangeza petreceri de jocu pentru ca din venitul acelor'a se se zidésca scole romanesci in cari se se creasca mladitiile tenere ce voru se impodobésca arborele natiei noastre scumpe. — Un'a astfeliu de petrecere de jocu au arangiata si plugarii romani din Seitinu sub conducerea bravului jude comunalu Demetriu Draganu in ser'a de 16/28 Febr. in favoera scolei romane de acolo.

Ti era dragu a privi cum inteligenti'a de tote profesiunile s'a adunatu la acesta petrecere arangiata de tieranii nostri, pentru de a sprigui acesta intreprindere culturala si a petrece cateva ore placute in midioloculu poporului.

E de prisosu a ve aminti ca petrecerea a fostu forte insufletita si a duratu pâna demineta. — A participatu la acesta petrecere mai tote domnele si domnisoarele din locu; 'mi pare forte reu ca nu potu se impartasiescu si numele domniiloru loru in colonele acestui diurnalu din cauza ca eu fiindu omu nou pe acestu tinentu nu am onore a le cunosce pe tote dupa nume.

Venitul curatu alu acestei petreceri dupa cumu au du inea a fostu frumusielu.

Au supr'asolvitu Domnii: Vasiliu Marcovicu 1 fl. 60 cr., Demetriu Marcovicu 2 fl., Emanuilu Kaufman 2 fl. 50 cr., Aureliu Petrovicu 1 fl., Nicolau Giulanu jude com. in Semlacu 1 fl., Ioanu Kaufman 1 fl. si Ioanu Tornai not. com. 50 cr. —

Onore braviloru romani din Seitinu!

La revedere... FL. SELAGIANU.

Situatiunea.

Geme cerintu de nori grei, Nu vre se 'nsenine;	Si noi rele de-amu facutu Fost'amu trasi sub spada,
Tunetu, fulgeru jóca, sboru Ca eri, adi si mane.	Ni-a fostu florea de vitezi Sub petioru calcata.
Animele se 'nfiioru Si mereu se-intréba Pana candu l'acestu blastemu Se fimu jertfa, preda?	Domne! de vrei se perimu, Fia voi'a-Ti santa!... Adi mai bene, decâtu mani... ... Anim'a ni-e'nfranta!...
Mosii nostri de-au facutu Crime, mari pecate, Prin doreri, munci seculari Fi-voru espiate!	Er' de vrei se ne mai custi Tramite-ne sóre, Si sfarama latialu greu Ce-acasi ne omore.

J.

Proprietariu, Redactoru respundietoriu si Editoru: Niculae Fekete Negrutiu.

Imprimaria „Aurora“ p. A. Todoranu in Gherla.